

щонайменше десять праць. Багалій переконливо обґрунтував місце філософа в культурному й громадському житті Слобожанщини, України, та пов'язав вчення Григорія Сковороди з усім попереднім ходом розвитку філософської думки підтверджуючи його світове значення.

Григорій Митрофанович Верба перший хто дослідив весь корпус церковнослов'янських віршів, які цитує Сковорода у своїх творах і листах, а це дець близько 4000. Надав можливість роздивитись слобожанського філософа з позиції самого Сковороди як християнського філософа та отримати спробу доторкнутись до сакрального світу самотньої символічності філософії українського Сократа.

Максим Рильський писав про Григорія Сковороду так:

«Благословенні ви, сліди,
Не змиті вічності дощами,
Мандрівника Сковороди,
З припорошеними саквами,
Що до цілющої води
Простує, занедбавши храми».

Говорячи про те, як Григорій Савич Сковорода мандрувавши, пізнаючи себе і справжні цінності, переступив через усі перешкоди, які строював для нього світ в якому він був. Сковорода починає завжди з себе, та закінчує собою збагачений мудрістю, що і надає йому сил протистояти світові, який намагається його піймати та відкрити.

Висновки. Сковорода вчив, що «всяка праця благословенна Богом». Але в умовах людського життя щастя людини полягає саме в тому, що вона все має шукати правди. У кожного з нас є різні шляхи та кожен в праві вибрати собі свій шлях пізнання. Кожен має право вдосконалювати самого себе. Головною метою є те, що вдосконалюючи себе ми вдосконалюємо і світ. Тим самим, на скільки ми будемо реалізовувати свої досягнення, пізнавати самих себе, на стільки ж і буде вдосконалюватись світ коло нас. Ми творці свого майбутнього. Тож, цитуючи Григорія Савича: «Щоб пізнати Бога, треба пізнати самого себе. Поки людина не знає Бога в самім собі, годі шукати його в світі», хочу зазначити, що саме зараз час пізнавати себе і будувати світ починаючи з себе.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ЗДОРОВ'Я В РИМСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Потапенко К.С.

Науковий керівник: Савіна В.В.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

potapenkokaterina05@gmail.com

Вступ. Публікацію присвячено аналізу латинських афоризмів з точки зору інтерпретації в них концепту ЗДОРОВ'Я. Оскільки здоров'я і тривалість життя людей – це найважливіші показники культури й добробуту суспільства, предметом наших наукових зацікавлень є семантичні особливості концепту ЗДОРОВ'Я на матеріалі латинських паремій. Аналіз набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє визначити специфіку розуміння стародавніми римлянами досліджуваного концепту, окреслити особливості їх внутрішнього світу та культури, етноспецифічні риси їх ментальності та біоетики.

Мета дослідження. Мета даної роботи полягає у виявленні семантичних особливостей афористичних одиниць, що вербалізують концепт ЗДОРОВ'Я в латинській мові.

Матеріали та методи. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких задач, як узагальнення теоретичних засад дослідження концепту ЗДОРОВ'Я в сучасних лінгвістичних студіях; формування корпусу паремійних одиниць на позначення субконцептів хвороба, ліки, лікар шляхом вибірки з лексикографічних джерел; виокремлення та аналіз їх універсальних та етноспецифічних семантичних ознак у латинській мові. Для реалізації поставлених завдань у роботі використано низку методів лінгвістичного аналізу. Описовий метод вибрано для інтерпретації мовних фактів і явищ. Семантичний аналіз застосовано для виявлення змістової характеристики паремій. Метод лінгвокультурологічного аналізу дає змогу простежити специфіку репрезентації концепту ЗДОРОВ'Я в мовній картині світу римлян. Джерельною базою розвідки слугували паремії, зафіксовані словниками крилатих латинських висловів, які репрезентують знання римського народу, пов'язані із захворюваннями, лікуванням, збереженням, зміцненням і погіршенням здоров'я людей, етичні принципи античних лікарів. У результаті опрацювання лексикографічних джерел виявлено 150 паремій, що вербалізують концепт ЗДОРОВ'Я в латинській мові.

Результати дослідження. В ієрархії загальнолюдських цінностей здоров'я має найвищий рейтинг. Концепт ЗДОРОВ'Я не тільки належить до універсальних доміант будь-якого народу, але й є основою для інших базових універсалій. Здавна люди прагнули зберегти здоров'я, попередити хвороби, знайти дієві ліки проти різноманітних патологій, тому римляни бажали один одному: *Valetudo bonum optimum!* – Міцного здоров'я і всього найкращого!

Античні традиції пов'язували фізичне здоров'я людини з регулярними фізичними тренуваннями, загартовуванням і працею, адже неробство та лінощі, на думку римлян: *Mollities corpus debilitate* – Слабкість послаблює організм. ЗДОРОВ'Я в римській лінгвокультурі – це тілесна і духовна досконалість. Античні цілителі приділяли увагу психічному здоров'ю людини, оскільки вчинки, емоції, думки впливають на загальний фізичний стан організму, якість життя: *Mens sana in corpore sano* – У здоровому тілі здоровий дух.

Античні прислів'я і приказки репрезентують тісний зв'язок концепту ЗДОРОВ'Я з концептом ЇЖА, адже ще в давнину люди помітили, що неправильне харчування сприяє втраті сил, працездатності, хворобам, а здорова їжа була джерелом довгого і продуктивного життя, гарного самопочуття, ліками від численних недуг: *Homini cibus utilissimus simplex est* – Найкорисніша їжа для людини проста; *Caseus et panis sunt optima fercula sanis* – Сир і хліб – найкращі корисні страви. Прислів'я репрезентують також спостереження античних лікарів про шкідливий вплив переїдання та надмірної ваги на фізичний і психологічний стан організму у таких висловах: *Copia ciborum subtilitas animi impeditur* – Велика кількість їжі перешкоджає тонкості розуму; *Cibus, potus, somnus, venus – omnia moderata sint* – Їжа, пиття, сон, вино – нехай у всьому буде міра.

В результаті аналізу виявлено зв'язок концепту ЗДОРОВ'Я з концептом ЕМОЦІЇ. Запорукою здоров'я вважали не лише фізичну активність і правильне харчування, але й відсутність негативних емоцій. З цієї причини у Стародавньому Римі говорили: *Ingentis irae exitus furor est. Et ideo ira vitanda est, non moderationis causa sed sanitatis* – Лютість є результатом сильного гніву. І тому слід уникати гніву не заради поміркованості, а заради здоров'я. Натомість позитивні емоції сприяють хорошему здоров'ю, тому латинською казали: *Animus gaudens aetatem floridem facit* – Щасливий розум робить вік квітковим.

Характерним для римлян є зв'язок концепту ЗДОРОВ'Я з матеріальним концептом БАГАТСТВО, адже здоров'я – це безцінний дар природи, скарб, від якого залежить якість життя людини. Якщо людина не має здоров'я, то життя втрачає барви. З цієї причини римляни співставляли багатство зі здоров'ям: *Bona valetudo melior est quam maximae divitiae* – Добре здоров'я краще за велике багатство.

Субконцепт ліки є сполучною ланкою між концептами здоров'я і хвороба, кроком на шляху до одужання: *Curatio via est ad sanitatem* – Лікування – шлях до здоров'я. Регулярний прийом ліків вважали першим кроком до одужання: *Prima pars sanitatis est ut libenter accipias remedium* – Перша частина здоров'я – це бажання прийняти ліки. Однак, на думку античних лікарів, частий прийом ліків є кроком до погіршення загального стану пацієнта: *Nihil aequè sanitatem impedit, quam remediorum crebra* – Ніщо так не шкодить здоров'ю, як часте лікування. Найкращими ліками була природа, а ліки та медики лише мали посилювати її силу: *Natura sanat, medicus curat morbos* – Природа оздоровлює, лікар лікує хвороби; *Natura ipsa morborum saepe optima medicatrix* – Часто сама природа є найкращим лікарем від хвороб. Одним із кращих способів лікування численних хвороб римляни вважали спокій та відпочинок: *Optimum medicamentum quies est* – Найкращі ліки – відпочинок. У результаті аналізу виявлено зв'язок субконцепту ліки з темпоральним концептом. Лише час і терпіння є найкращими лікарями: *Tempus vulnera sanat* – Час лікує рани. Одним з найважливіших методів лікування в античні часи вважалася хірургічна допомога про що і свідчать наступні прислів'я: *Ubi pus, ibi incisio* – Де гній, там і розріз; *In ferro salus* – Безпека в сталі. Латинські паремії констатують факт, що лікувати душевні хвороби завжди важче, ніж тілесні: *Ulcera animi sananda magis, quam corporis* – Душевні хвороби завжди важче лікувати, ніж тілесні. Окремі латинські паремії репрезентують скептичне ставлення давніх людей до ліків: *Medicamenta agent tardis quam morbi* – Ліки уповільнюють розвиток хвороби; *Desperate morbi requirunt desperata medicamenta* – Відчайдушні хвороби вимагають відчайдушних ліків.

Субконцепт лікар. У римському суспільстві професія медика викликала повагу. Лікаря, як і філософа, ототожнювали з Богом, адже вони були наділені мудрістю, мали владу над людьми: *Medicus enim philosophus est Deo aequalis. Medicus philosophus est; non enim multa est inter sapientiam et medicinam differentia* – Бо лікар і філософ дорівнює Богові. Лікар – філософ; адже немає великої різниці між мудрістю та ліками. В етносвідомості римлян лікар є другом і слугою хворих – *Medicus amicus et servus insanorum*.

Висновки. Отже, в античні часи здоров'я розглядалось як гармонійна єдність фізичного, ментального і психічного здоров'я. Латинські паремії репрезентують досвід і знання давніх римлян про здоровий спосіб життя, причини захворювань, методи лікування, роль лікаря в античному суспільстві. Вивчення семантико-когнітивних особливостей концепту ЗДОРОВ'Я сприяє виявленню його універсальних та етноспецифічних особливостей, дає змогу краще пізнати особливості менталітету давніх римлян.

ШЛЯХ ДО СЕБЕ ЧЕРЕЗ САМОПІЗНАННЯ

Руда Д.С.

Науковий керівник: Садовніков О.К.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

rudadarya@gmail.com

Вступ. Григорій Савич Сковорода писав: «Хто соромиться визнати недоліки свої, той з часом безсоромно виправдовуватиме своє невігластво, яке є найбільшою вадою». Кожна людина має унікальні риси характеру, поєднання яких створює у світі абсолютно нову особистість. Суспільство, наче вода шліфує каміння, створює умови для духовного розвитку. Щоб усвідомити необхідність об'єктивної думки стосовно себе, кожному потрібно багато часу.